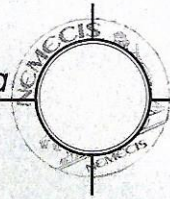

Έρευνα

της Έλένης Ντίνου

Η ΒΙΑ

στὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα

Γιατί ἡ παιδικὴ βία αὐξάνεται μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα

Τί κατέγραψε ἔρευνα τῶν ἴδιων τῶν μαθητῶν γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τους

Πῶς προσεγγίζουν τὸ πρόβλημα γονεῖς καὶ ψυχολόγοι

Ὁ βίαιος μαθητὴς πουλάει... μαγκιὰ ὅπου «τὸν παίρνει». Προσποιεῖται τὸν δυνατὸ, γιατί δὲν εἶναι. Ψάχνει τὰ θύματά του ἀνάμεσα στοὺς πιὸ μικροὺς καὶ ἀδύναμους, πού μπορεί νὰ τοὺς ἔχει τοῦ χεριοῦ του. Ἔχει τὸ δικό του στίλ. Πότε δρᾷ μόνος του, πότε μὲ τὴν «κλίκα» του, πότε ἀσκώντας βία σὲ ἕνα παιδί ξεχωριστὰ καὶ πότε σὲ περισσότερα ταυτόχρονα. Στήνει τὸ σκηνικὸ γιὰ τὴν παράσταση ὅπου καὶ ὅποτε τὸν βολεύει: στὰ διαλείμματα, στὴν τάξη ἢ στὸν δρόμο γιὰ τὸ σχολεῖο. Κι ἄλλοτε πάλι, μόνο μὲ μία του ἀπειλή, καταδικάζει παιδιὰ στὴν ἀπομόνωση.

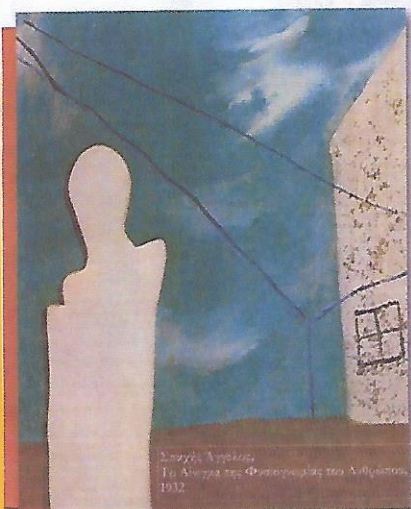
Ἔτσι περιγράφεται τὸ προφίλ τοῦ βίαιου μαθητῆ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς μαθητῆς. Ἄγῳρια ἀλλὰ καὶ κορίτσια μποροῦν νὰ ἐκδηλώσουν βίαιη συμπεριφορὰ στὸ σχολεῖο τους, ὅταν οἱ συνθήκες τό... ἀπαιτήσουν. Καὶ τέτοια συμπεριφορὰ μπορεί νὰ εἶναι ἀκόμα καὶ τὸ πείραγμα, ἡ ἀπειλή, ὁ ἐκφοβισμὸς ἢ τὸ χοντροκομμένο ἀστεῖο μεταξύ τῶν μαθητῶν. Μὲ ἄλλα λόγια, στὴν κοινωνία τῶν μαθητῶν μπορούμε νὰ συναντήσουμε ἕναν μικρόκοσμο τῆς κοινωνίας τῶν μεγάλων, «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» τῶν δικῶν

μας τρόπων συμπεριφορᾶς καὶ μάλιστα τῶν περισσότερο ἀκομψων. «Ὅλα τὰ παιδιὰ κάτω τῶν 18 ἐτῶν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μαθητείας τους στὸ σχολεῖο θὰ παρουσιάσουν ἔστω καὶ γιὰ μία μόνο φορὰ ἕνα περιστατικὸ βίαιης συμπεριφορᾶς πρὸς ἕναν συμμαθητὴ τους» ἐπιβεβαιώνει ἡ κ. Κοροπιώτου Ἀλεξάνδρα, κλινικὴ ψυχολόγος. Ἡ βία μεταξύ τῶν μαθητῶν εἶναι δεδομένη καὶ ἀναμενόμενη, ὅπως δεδομένη εἶναι μία τέτοιου εἴδους ἀντίδραση σὲ ὅλες τὶς κοινωνίες τοῦ ἀνθρώπου. «Πιστεύουμε μὲ ἀφέλεια ὅτι ἡ σχολικὴ τάξη εἶναι ἕνας χώρος ἡσυχος, ὅπου τὰ πράγματα εἶναι ξεκάθαρα. Ἀντιθέτως, στὴ σχολικὴ τάξη ἀναπτύσσονται δυναμικὲς ἐξοντωτικῆς τύπου πάνω στὴν τάση κάποιων παιδιῶν νὰ ἐπιβληθοῦν σὲ κάποια ἄλλα, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμή κάποιιοι μαθητῆς θὰ παραμείνουν ἀπλοὶ θεατῆς - ὅπως ἀργότερα στὴν ἐνήλικη ζωὴ τους» λέει ἡ κ. Κοροπιώτου. **Τὸ πρόβλημα κατὰ συνέπεια δὲν ἔγκειται στὴν ἐμφάνιση τῆς βίαιης συμπεριφορᾶς** ὡς φαινομένου, ἀλλὰ **στὴ συχνότητα καὶ τὴ μορφή** πού αὐτὴ λαμβάνει μέσα στὴ σύγχρονη σχολικὴ κοινότητα.

ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

Εφημερίδα των μαθητῶν του 2ου Γυμνασίου Κερατινίου

Τεύχος 50, Σεπτέμβριος 2006

Συγγραφέας:
Το Διευκρινιστικό Φύλλον του Αλφειοπούλου,
1932

Ἡ βία μέσα ἀπὸ τὰ μάτια τῶν παιδιῶν

Σὲ μιὰ καλαίσθητη μαθητικὴ ἐφημερίδα μὲ τὸν τίτλο *ΤΕΤΡΑΚΤΥC*, οἱ μαθητῆς τοῦ 2ου Γυμνασίου Κερατινίου, μὲ ἀρωγὸ τὴν καθηγήτριά τους Θεοδώρα Νιώτη, ἀποφάσισαν πρὶν λίγο καιρὸ νὰ διερευνήσουν τὸ φαινόμενο τῆς βίας μέσα στὸ ἴδιο τὸ σχολεῖο τους. Τὸ δείγμα ἦταν 153 μαθητῆς καὶ τῶν τριῶν τάξεων τοῦ Γυμνασίου, ἐκ τῶν ὁποίων 80 ἀγῳρια καὶ 73 κορίτσια. Ἀνάμεσα στὰ κύρια αἷτια τῆς ἐκδήλωσης βίαιης συμπεριφορᾶς μεταξύ τους, τὰ παιδιὰ θεωροῦν τὴν ἐπιθετικὴ συμπεριφορὰ τῶν γονιῶν τους, τὴ συνεχῆ κηδεμόνευση κι ἐξάρτησή τους ἀπὸ αὐτούς, τὴ ἐνοχλητικὴ ἀνάμειξη στὴν προσωπικὴ τους ζωὴ, τὴ συνεχῆ διεκδίκηση τῶν δικαιωμάτων τους, τὴ διαφορὰ ἀντιλήψεων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔλλειψη ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς γονεῖς λόγω τῆς διαφορᾶς ἡλικίας μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιθετικὴ συμπεριφορὰ καὶ τὴ σύγκρουση. Σὲ κάθε παραβατικὴ ἐκδήλωση, οἱ τιμωρίες στὶς ὁποῖες συνήθως ὑποβάλλονται οἱ μαθητῆς εἶναι: ἡ ἀπαγόρευση ἐξόδου μὲ φίλους (40,28%), ἡ ἀπαγόρευση νὰ δοῦν τηλεόραση (24,64%), ἡ στέρηση στὸ χαρτζιλίκι (15,17%), ὁ ξυλοδαρμὸς (14,69%) καί, τέλος, τὸ κλείδωμα στὸ δωμάτιό τους (5,21%).

Οί γονεῖς καὶ ἡ βία σὺν τῇ ἐπιλογῇ... τιμωρίας

Τὸ εἶδος τῆς τιμωρίας πού μπορεῖ νὰ ἐπιλέξει ὁ γονιὸς γιὰ νὰ συνενόησιν τὸ παιδί του ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο. «Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ βρεῖς τὴν ἀποτελεσματικὴ τιμωρία γιὰ κάθε παράπτωμα τοῦ παιδιοῦ σου ἀκόμα κι ὅταν αὐτὸ εἶναι μικρό» λέει ἡ Νάντια Κ., μητέρα δύο κοριτσιῶν ἡλικίας 7 καὶ 5 ἐτῶν. «Τὶς περισσότερες φορές, καὶ ὅταν βεβαίως αὐτὰ τὰ παραπτώματα δὲν εἶναι ἰδιαίτερα σοβαρά, προσπαθῶ νὰ τὰ ἀγνοῶ. Σὲ κάθε ἄλλη ὅμως περίπτωση, δοκιμάζω τὴν τιμωρία τῆς στέρησης. Εἶναι ὅμως πολὺ ψυχοφθόρο νὰ ἀπολαμβάνει μόνο τὸ ἕνα παιδί κάτι τὸ ὁποῖο τὸ ἀδελφάκι του λόγω τιμωρίας τὸ ἔχει στερηθεῖ. Μετὰ ξεσπᾶ ἀντιζηλία μεταξὺ τους, τὸ τιμωρημένο παιδί τὰ βάζει μὲ τὸ ἀτιμωρητο, καὶ συνήθως ἡ ἔνταση κορυφώνεται. Ἴσως καμιά ξυλιὰ νὰ ἦταν περισσότερο ἀποτελεσματικὴ κάποιες φορές» κατέληξε. Μὲ τὸ συμπέρασμά της φαίνεται νὰ προβληματίζεται ἡ Ἄθηνά Τ., μητέρα ἐνὸς μεγαλύτερου ἀγοριοῦ στὴ Β΄ Γυμνασίῳ: «Μὰ τί τιμωρία νὰ βάλεις σ' ἕνα παιδί πού βρίσκεται στὴν ἐφηβεία κι ἐκδηλώνει βίαιη συμπεριφορὰ εἴτε στὸ σπίτι εἴτε στοὺς συμμαθητὲς του; Τὶς περισσότερες φορές δὲν ξέρω τὸν λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο ἔχει τσακωθεῖ στὸ σχολεῖο, γιὰτὶ δὲν θέλει νὰ μοῦ πεῖ. Ἐπιπλέον θεωρῶ ὅτι τὸ σπίτι δὲν μπορεῖ νὰ κάνει καὶ πολλὰ πράγματα ὅταν ἡ βία εἶναι παντοῦ πλέον τριγύρω μας».

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν παραβατικὴ συμπεριφορὰ στὸν σχολικὸ κῶρο ἡ ἔρευνα ἀναφέρει πὼς οἱ περισσότεροὶ μαθητὲς ἔχουν δεχθεῖ ἐπιθετικὴ συμπεριφορὰ (69,08%) ἀπὸ συμμαθητὲς τους καὶ μάλιστα ἀπὸ μεγαλύτερους (58,91%), ἀπὸ συνομηλικούς (34,88%) καὶ ἀπὸ μικρότερους (6,20%). Οἱ μορφὲς τῆς ἐπιθετικῆς συμπεριφορᾶς πού ἔχουν δεχθεῖ εἶναι: λεκτικὴ προσβολὴ καὶ κοροϊδία (30,00%), βρισιές (23,93%), ἀπειλὴ (14,29%), ἐπαναληπτικὰ χτυπήματα στὸ σῶμα (8,57%), χτύπημα στὸ πρόσωπο (7,14%), ἀποκλεισμός ἀπὸ τὶς παρέες συμμαθητῶν (6,79%), ἀπόρριψη-κλοπὴ προσωπικῶν ἀντικειμένων (5,71%) καὶ καταστροφὴ προσωπικῶν ἀντικειμένων (3,57%). Βέβαια, στὴν ἐπιθετικὴ αὐτὴ εἰκόνα τοῦ σχολεῖο συμβάλλει κατὰ πολὺ καὶ ἡ αὐταρχικὴ συμπεριφορὰ πού ἐκδηλώνει καὶ ὁ ἴδιος ὁ δάσκαλος ἀπὸ τὴν ἔδρα. Στὴν ἐρώτηση «Ποιά συμπεριφορὰ καθηγητῆ σὲ ἔθιξε;» τὰ παιδιά πού διεξήγαγαν τὴν ἔρευνα ἀπάντησαν: λεκτικὴ προσβολὴ (23,56%), ὕποτιμησις (20,44%), ἄδιαφορία (19,11%), τίποτα (15,56%), ὀριάζα ἀποβολὴ (7,56%), ἀποκλεισμός ἀπὸ τὸ μά-

θημα (4,89%), Στιγματισμός (4,89%), χτύπημα (4,00%).

Τί ἄλλαξε, τί λένε οἱ ψυχολόγοι

«Πρὶν 30 χρόνια τὸ φυσικὸ αὐτὸ φαινόμενο, βία-σχολεῖο-ἐπιβολή, ἦταν ἐλεγχόμενο. Τὸ σχολεῖο ἐπιλεγόταν μὲ τελειῶς διαφορετικὰ κριτήρια. Σήμερα τὰ πράγματα ἄλλαξαν ὀριστικά. Δὲν πᾶμε σχολεῖο στὴ γειτονιά μας. Ὁ σχολικὸς κῶρος εἶναι ἀπρόσωπος. Ἐπιλέγεται μὲ "ἄλλα" κριτήρια. **Στὸ διάλειμμα μπορεῖ νὰ μιλοῦνται πάνω ἀπὸ 5-6 γλώσσες ἀπὸ τὰ παιδιά.** Ἐκεῖ τὰ πράγματα εἶναι πολὺ σοβαρά. Δὲν ὑπάρχει ἕνας τύπος παιδιοῦ πού ἀσκεῖ βία. Ὅποιοδήποτε παιδί ἀνὰ πᾶσα στιγμή βιώνοντας κατάσταση ἀδικίας ἢ θυμοῦ μπορεῖ νὰ γίνῃ θυμὸς ἢ θύτης. **Τὸ σχολεῖο εἶναι ἀπρόσωπο - ὅπως ἡ πόλη μας, ὅπως ἡ γειτονιά μας.** Τὸ παιδί εἶναι ξένο στὸ σημεῖο πού ζεῖ. Τὸ ξέρουν ἐλάχιστοι καὶ τὸ ἴδιο γνωρίζει μόνο τοὺς συμμαθητὲς καὶ τοὺς γονεῖς του» σχολιάζει ἡ κ. Κοροπιώτου.

Ἡ πραγματικότητα αὐτὴ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῶν παιδιῶν. **Ἐνα πολὺ μεγάλο ποσοστὸ ἀνάμεσά τους (52,29%) δὲν αἰσθάνεται προστατευμένο μέσα στὸν κῶρο τοῦ σχολεῖο** καὶ αὐτὸ ἔχει τὶς ρίζες του στὸ γεγονός ὅτι οἱ καθηγητὲς δὲν ἀξιολογοῦν τὴ σοβαρότητα τοῦ προβλήματος πού προκύπτει στὴ σχολικὴ κοινότητα (52,14%), **οἱ καινοτισμοὶ τοῦ σχολεῖο δὲν ἀντιμετωπίζουν τὴν ἐπιθετικὴ συμπεριφορὰ ἀποτελεσματικὰ (23,08%),** οἱ καθηγητὲς προτιμοῦν νὰ κάνουν τὸ διάλειμμά τους καὶ δὲν δίνουν προσοχὴ (18,80%), καί, τέλος, ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολεῖο εἶναι ἐλαστικὸς στὴν ἀντιμετώπιση κρουσμάτων ἐπιθετικῆς συμπεριφορᾶς. Κατὰ συνέπεια, **τὸ 73,15% τῶν μαθητῶν πού ὑπῆρξε θυμὸς ἐπιθετικῆς συμπεριφορᾶς ἢ ἐκφοβισμοῦ δὲν ἔχει ζητήσει ποτέ προστασία ἀπὸ καθηγητὴ ἢ τὸν διευθυντὴ τοῦ σχολεῖο, ἀφοῦ τὸ 45,78% πιστεύει ὅτι μπορεῖ νὰ τὰ βγάλει πέρα μόνο του, 21,69% ἔχει δεχθεῖ μόνο ἀπειλή, τὸ 16,27% φοβάται τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ μαμμόθρεφτου, τὸ 13,86% τὸ θεωρεῖ περιττὸ, ἀφοῦ οἱ καθηγητὲς δὲν θὰ καταλάβουν τὴ σοβαρότητα τοῦ προβλήματός τους, καί, τέλος, τὸ 2,41% πιστεύει πὼς ὁ διευθυντὴς εἶναι ἀνεκτικὸς στὰ κρούσματα ἐπιθετικῆς συμπεριφορᾶς.** Μιὰ παρατήρηση πού ἀξίζει νὰ κάνουμε εἶναι ὅτι ἡ προσωπικότητα τοῦ διευθυντῆ τοῦ σχολεῖο ἐπηρεάζει σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴ στάση ὀχι μονάχα τῶν ὕφισταμένων του ἐκπαιδευτικῶν τοῦ σχολεῖο, ἀλλὰ καὶ τῶν μαθητῶν. Ἄν λοιπὸν ὁ διευθυντὴς εἶναι «μαλακός» καὶ δὲν βάζει εὐκόλα τιμωρίες στοὺς παραπεμφθέντες στὸ γραφεῖο του μαθητὲς, τὸ ἐνδεχόμενο ἢ βίαιη συμπεριφορὰ νὰ βρεῖ πρόσοφο ἔδαφος καὶ νὰ ἐπαναληφθεῖ εἶναι κάτι παραπάνω

από πιθανό. Επιπροσθέτως, σε μία έπεικκη συμπεριφορά της διεύθυνσης τὰ παιδιά-θύματα μιᾶς βίαιης συμπεριφορᾶς ἐντὸς τοῦ σχολείου δὲν θὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι ἡ παραβατικότητα εἶναι κολάσιμη σὲ κάθε περίπτωση. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά βέβαια, μιὰ σοβαρότερη ἢ καὶ αὐστηρὴ ἀντιμετώπιση κάθε σχολικοῦ κρούσματος βίας δὲν εἶναι σίγουρο ὅτι θὰ τὴν ἐξαλείψει, πολὺ πιθανὸν ὅμως νὰ τὴ μειώσει.

Στὰ παραπάνω ποσοστὰ ἀξίζει νὰ προστεθεῖ καὶ αὐτὸ τοῦ 33,80% τῶν παιδιῶν τῆς ἔρευνας ποὺ ἐκπροσωπεῖ ὅσα παιδιά τοῦ σχολείου ἀρέσκονται νὰ παίξουν μὲ ἐπικίνδυνα παιχνίδια. Στὴν ἐρώτηση «Πόσο συχνὰ παίζεις μὲ τοὺς φίλους σου ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖο;» ἡ ἀπάντηση «Σπάνια» κερδίζει τὶς συντριπτικὲς ἀπαντήσεις σὲ ποσοστὸ 46,10%. **Σὲ ὅ,τι ἔχει νὰ κάνει μὲ τὰ προγράμματα ποὺ οἱ μαθητὲς παρακολουθοῦν στὴν τηλεόραση, τὸ ἐνδιαφέρον τους σὲ ποσοστὸ 44,22% κερδίζουν οἱ ταινίες μὲ σκηνὲς δράσης καὶ βίας.** Ἀξιοπρόσεκτο ὅμως εἶναι ὅτι οἱ περισσότεροί μαθητὲς ἔχουν αἰσθανθεῖ τὴν ἀνάγκη νὰ μεταφέρουν μιὰ εἰκόνα ἢ μιὰ σκηνὴ ἀπὸ μιὰ ταινία στὴν πραγματικότητα (72,60%) καὶ μάλιστα σκηνὴ φρίκης (20,09%), σωματικῆς πάλης σὲ ποσοστὸ 17,29%, καὶ πολεμικὴ σκηνὴ σὲ ποσοστὸ 15,42% ἀντίστοιχα, σκηνὲς μὲ θέμα τὴν ἀγάπη καὶ τὸν ἔρωτα τοὺς ἐνδιαφέρουν σὲ ποσοστὸ 19,63% καὶ ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης σὲ ποσοστὸ μόνις 8,88%. Ἡ ἀρνητικὴ ἐπίδραση τῆς τηλεόρασης εἶναι γεγονός, ἀφοῦ τὸ 35,51% τῶν μαθητῶν ἐπιλέγει τὴ μεταφορὰ ἐπιθετικῆς σκηνῆς στὴν πραγματικότητα.

Βία: Ὁ ἀόρατος ἐχθρὸς μέσα στὴν τάξη

Σήμερα μπορούμε νὰ ἰσχυριστοῦμε ὅτι γνωρίζουμε πλῆθος ἐπιστημονικὰ τεκμηριωμένων πραγμάτων γιὰ τὴν ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ. Ὡστόσο, εἴτε πιστεύουμε στὴ θεωρία τοῦ ψυχοερευνητῆ Skinner, ὅτι ἡ παιδικὴ ἐπιθετικότητα εἶναι ἔμφυτη, εἴτε τὴ θεωροῦμε ὡς ἀποκλειστικὸ ἀποτέλεσμα τοῦ περιβάλλοντος σὸ ὁποῖο ζεῖ ἓνα παιδί, ὅπως πιστεύουν οἱ ὁπαδοὶ τῆς μπιχεβιοριστικῆς θεωρίας, ἡ ἐπιθετικὴ συμπεριφορὰ τῶν

παιδιῶν πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολεῖ καὶ μάλιστα πολὺ σοβαρά. Τὰ τελευταῖα χρόνια ὅλο καὶ περισσότερα καὶ συνάμα σκληρότερα κρούσματα σχολικῆς βίας παρατηροῦνται. Ὁ ἀνησυχητικὸς ἀριθμὸς καὶ ἡ ἐξάπλωσή τους ἐνδεχομένως νὰ μᾶς ὀδηγήσει μακροπρόθεσμα σὸ σημεῖο νὰ ἀφαιρέσουμε ἀπὸ τὸ σύγχρονο σχολεῖο τὴν ταυτότητα τοῦ δημοκρατικοῦ καὶ προοδευτικοῦ καὶ νὰ ἐπιστρέψουμε στὴν ταυτότητα τοῦ σχολεῖου-ἐπιταγῆς-καὶ-ἀπόλυτης-πειθαρχίας ποὺ εἴχαμε λίγες μόνις δεκαετίες πρὶν. **Σ' αὐτὴν τὴν εἰκόνα τοῦ σχολεῖου ποὺ ἔκανε τὸν Ὀδυσσεῖα Ἐλύτη νὰ γράψει «ὅπου ὑπάρχει τάξις, ἀνθρώπινο κρέας μοῦ μυρίζει»** (ἀπὸ τὴ *Μαρία Νεφέλη*).

Ποιὸ εἶναι ἐπιθετικὸ παιδί;

Πότε ὅμως καταλαβαίνουμε ὅτι τὸ παιδί μας δὲν εἶναι ἀπλῶς ζωηρὸ καὶ ὄντως ἐκδηλώνει ἐπιθετικὴ συμπεριφορὰ; Μὲ ποιὲς ἐνδείξεις θὰ πρέπει νὰ ἀνησυχήσουμε; «Οἱ γονεῖς θὰ πρέπει νὰ εἶναι προσεκτικοί, ὅταν τὸ παιδί δείχνει ἀπόμακρο μὲ τὴ συμπεριφορὰ του μέσα σὸ σπίτι ἢ κλεισμένο στὸν ἑαυτό του. Νὰ ὑπάρχει ἔλεγχος μὲ διακριτικότητα σὸ τί γράφει, πῶς εἶναι ἡ ἐπίδοσή του. Νὰ γίνεται συζήτηση γιὰ τὶς δραστηριότητες ποὺ ἔχουν, καὶ γενικὰ νὰ ὑπάρχει μιὰ ἀνάπτυξη διαλόγου μὲ τὰ παιδιά. **Ἐνα παιδί ποὺ βρῆκε διέξοδο στὴ βία εἶναι δύσκολο νὰ ἀντιμετωπισθεῖ.** Τὸ πρόβλημα εἶναι βαθὺ καὶ σκοτεινὸ. Φυσικὰ ἀπευθυνόμαστε σὲ εἰδικὸ παιδαγωγὸ καὶ δὲν τὸ ἀντιμετωπίζουμε ἑμεῖς οἱ ἴδιοι μὲ τὴ βία - πράγμα πολὺ συνηθισμένο στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία. Οἱ γονεῖς εἶναι πάντα υπεύθυνοι γιὰ κάθε εἶδους συμπεριφορὰ τῶν παιδιῶν τουλάχιστον μέχρι τὴν ἡλικία τῶν 15 ἐτῶν. **Ἡ βία σὸ σπίτι ἄνετα ἀναπαράγεται ὡς βία σὸ σχολεῖο» ἀπαντᾷ ἡ κ. Κοροπιώτου.** Ἐὰν τὸ σχολεῖο πληροῖ τὶς σωστὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ μας -δηλαδὴ οἱ δάσκαλοι του δὲν εἶναι ἀπλῶς οἱ ὑπάλληλοι ποὺ θέλουν νὰ τελειώσουν γρήγορα οἱ διδακτικὲς τους ὥρες ἀλλὰ οἱ συνειδητοὶ παιδαγωγοὶ μὲ γνώσεις καὶ συναισθήματα, οἱ σχολικοὶ χώροι εἶναι τέτοιοι ποὺ δηλώνουν ὄχι τὴν ἀποθέωση τοῦ βανδαλισμοῦ ἀλλὰ τὴν ἀξιοπρέπεια ποὺ πρέπει νὰ ἔχει ὡς ἐκπαιδευτικὸ

Ίδρυμα-, τότε θα ήταν σκόπιμο ή θεραπεία όποιουδήποτε προβλήματος να γίνεται κυρίως με τη συνεργασία των δασκάλων του παιδιού. Η πιο συνηθισμένη και ταυτόχρονα ή πιο λανθασμένη αντίδραση στο ελληνικό σχολείο είναι οι αλληλοκατηγορίες μεταξύ γονέων και καθηγητών για το ποιός ευθύνεται σε κάθε παραβατική εκδήλωση των μαθητών. Είτε το θέλουμε είτε όχι, τα παιδιά μας περνάνε πολλές ώρες στο σχολείο και ή εξουσιαστική σχέση του σχολείου σε αυτά είναι αυτόνομη, άρα ή επίδραση των γονέων μπορεί να προσμετρηθεί με αυτή των δασκάλων του. "Αν αυτή ή σχέση είναι το λιγότερο σαθρή και ύποκριτική, τότε οι συνέπειες είναι καταστροφικές. Σε αυτό βεβαίως δεν πρέπει να παραλείψουμε την επίδραση των ΜΜΕ, αλλά και όλες τις πτυχές της κοινωνίας μας που έμμεσα ή άμεσα προβάλλουν τη βία. «Η συμπεριφορά είναι μία ένιαία κατάσταση. Έπηρεάζεται από κάθε εκδήλωση ή γεγονός-δραστηριότητα της καθημερινότητάς μας. Ό κάθε ψυχισμός διαθέτει μηχανισμούς τέτοιους, ώστε ή κάθε συμπεριφορά να είναι αυθεντική ή μοναδική. Η τηλεόραση, τα βιβλία-ή εξωσχολική ζωή, το φαγητό, ή ένδυμασία, ή κοινωνική ζωή της οικόγενειας, τα μέλη, ή ευφυΐα τους- όλα έχουν τον βαθμό έπιρροής τους στη διαμόρφωση μιās συμπεριφοράς» λέει ή κ. Κοροπιώτου. Η πρόληψη και ή θεραπεία της βίαιης συμπεριφοράς μπορούν να έχουν κοινές προτάσεις και σ' αυτό το πνεύμα ή κ. Κοροπιώτου δίνει κάποιες λύσεις σε όλους έμάς που το θέμα της σχολικής βίας μάς απασχολεί. «Θά τολμήσω να προτείνω, ως μητέρα και ως παιδαγωγός που τα τελευταία 25 χρόνια γνώρισε έκατοντάδες μαθητές θύτες ή θύματα μιās μορφής βίας, τα ακόλουθα:

- επιλογή σχολείου με σωστά κριτήρια με βάση την προσωπικότητα του παιδιού και όχι με βάση τα κοινωνικά δεδομένα
- επιλογή προγραμμάτων με κριτήρια την πνευματικότητα και την ψυχαγωγία και όχι τη διασκέδαση
- έκδρομές στη φύση, σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία
- οικογενειακή έστία και όπωσδήποτε σπιτικό φαγητό (και όχι πακέτα)
- επιλεγμένα βιβλία με στόχο την εκπαίδευση
- κοινωνικές έκδηλώσεις
- οικογενειακή επικοινωνία.

Στις μέρες μας όλοι, γονείς και εκπαιδευτικοί έχουμε ξεστρατίσει από τις αξίες και τις αρχές μιās σωστά δομημένης κοινωνίας. **Οι έξωντωτικοί ρυθμοί της ζωής μας, ή διαρκώς επιδιωκόμενη ευκολία σε καθετί, τα πολυπλοκότερα προβλήματα, ή άνυπαρξία κράτος δικαίου, σεβασμού και ευκαιριών δημιουργικής απασχόλησης σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, ή μόλυνση του περιβάλλοντος, ή απαξίωση των ανθρωπιστικών ιδεωδών και το ανέλεπτο κυνήγι του πλουτισμού αφήνουν τα άποτυπώματά τους πάνω μας και στα παιδιά μας.** Εάν αυτά είναι άποτυπώματα βαθιάς παρακμής και σήψης, τότε ή βία στα σχολεία είναι δυστυχώς ένα άπολύτως λογικό επακόλουθο. Για να υπάρξει καλύτερη εικόνα της κοινωνίας μας στο μέλλον, θα πρέπει να κάνουμε ουσιαστική στροφή προς ό,τι καλύτερο έχει να επιδείξει ό πολιτισμός μας και να το μεταλαμπαδέσουμε στις ψυχές των παιδιών μας. Μια προσπάθεια που θέλει ομαδική δουλειά, κόπο και χρόνο για να αποδώσει καρπούς.

Είτε το θέλουμε είτε όχι, τα παιδιά μας περνάνε πολλές ώρες στο σχολείο και ή εξουσιαστική σχέση του σχολείου σε αυτά είναι αυτόνομη, άρα ή επίδραση των γονέων μπορεί να προσμετρηθεί με αυτή των δασκάλων του. "Αν αυτή ή σχέση είναι το λιγότερο σαθρή και ύποκριτική, τότε οι συνέπειες είναι καταστροφικές.

«Περικυκλωμένη» από γαλλικά έρεθίσματα, η Άννα Σαραντάκου, κλινική ψυχολόγος δραστηριοποιούμενη στη γαλλική πρωτεύουσα, μιλώντας στην NEMECIN έδωσε το δικό της στίγμα για την αντιμετώπιση της παιδικής βίας εντός και εκτός σχολικού περιβάλλοντος.

«Πριν από μερικά χρόνια -και σήμερα, αλλά με κάποιες παραλλαγές- είχαμε να αντιμετωπίσουμε το υπερκινητικό παιδί. Σήμερα το προφίλ του παιδιού που παρουσιάζει βίαιη συμπεριφορά στη σχολική και έξωσχολική του ζωή είναι ως επί το πλείστον το παιδί που δεν μπορεί να εκφραστεί στο σπίτι του και στο ευρύτερο οικογενειακό του περιβάλλον. Όταν δέ του δίνεται ή ευκαιρία να το κάνει, προχωρά σε μμηπτική συ-

στη διαδικασία να απευθυνθεί σε κάποια αρμόδια υπηρεσία πρόνοιας -εκτός κι αν η κατάσταση είναι εξαιρετικά σοβαρή-, θα γίνει καταδότης μιας οικογένειας... Έκείνο που οφείλει να επιχειρηθεί και στην Ελλάδα είναι η έπιβεβλημένη παρουσία ψυχολόγου στα σχολεία -και εδώ θα σιτωθούν τα νεύρα πολλών, αλλά δεν πειράζει- ο οποίος με χαρά και με φροντίδα θα συζητάει με τα παιδιά, θα παίζει μαζί τους, θα βρίσκεται κοντά τους και θα μπορεί να διακρίνει πολύ πιο εύκολα και πολύ πιο γρήγορα αν υπάρχει

κάποιο προβληματικό σημείο. Τουλάχιστον αυτό θα είναι μία αρχή.

«Σε ό,τι αφορά τις εικόνες βίας που απορροφούν οι ψυχές

Με ρωτάτε πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί ένα βίαιο παιδί μέσα στο σχολικό περιβάλλον και δυστυχώς οφείλω να σας πω ότι δεν έχω πρόχειρη απάντηση... Τί οφείλει να κάνει ο δάσκαλος, επί παραδείγματι; Άν ενημερώσει τους γονείς, ένδεχομένως τὰ πράγματα να γίνουν χειρότερα...

μπεριφορά, αντιγράφοντας ούσιαστικά κάτι που συμβαίνει στους οίκείους του.

Άπόλυτη άδιαφορία, άσφυκτικός κλοιός προστασίας ή κρούσματα κακοποίησης από τόν γονέα προς τόν παιδί είναι συνήθως τὰ κύρια αίτια που ή άνήλικη βία κάνει τήν έμφάνισή της σε σχολικές κοινότητες. Μπορώ να σας αναφέρω έκατοντάδες περιστατικά, ώστόσο, που μπορούν να επιδράσουν άρνητικά στόν ψυχισμό ένός παιδιού και να τόν οδηγήσουν σε άκραίες συμπεριφορές.

Με ρωτάτε πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί ένα βίαιο παιδί μέσα στο σχολικό περιβάλλον και δυστυχώς οφείλω να σας πω ότι δεν έχω πρόχειρη απάντηση... Τί οφείλει να κάνει ο δάσκαλος, επί παραδείγματι; Άν ενημερώσει τους γονείς, ένδεχομένως τὰ πράγματα να γίνουν χειρότερα... Άν μπει

τών παιδιών από τήν τηλεόραση, έδω οφείλω να σας καταρρίψω έναν μύθο που λέει ότι τὰ παιδιά έπηρεάζονται πιο εύκολα και περισσότερο από τους ένήλικες. Τόν ίδιο αντιδρά ή ψυχή ένός ένήλικα και ένός παιδιού σε μία σκηνή ώμής βίας, άπλως ό πρώτος, έχοντας ξεπεράσει τόν στάδιο τού μμηπισμού, πολύ πιο δύσκολα θά μπει στή διαδικασία να... αντιγράψει αυτό που βλέπει.

Έχοντας μιλήσει με πολλά παιδιά -όχι άναγκαστικώς τάλαιπωρούμενα από προβλήματα βίαιης συμπεριφοράς-, οφείλω να σας πω ότι ή τηλεόραση πρέπει να υπάρχει στή ζωή τους -δέν πρέπει να μεγαλώνουμε τὰ παιδιά μας στή γυάλα- αλλά... τόν χρόνο που περνούν μπροστά στήν τηλεόραση πρέπει να τους τόν παρέχουμε σάν τήν... αντίβωση: με δόσεις και πολύ προσεκτικά!»